

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Štev. 38. V Ljubljani, sreda dne 29. avgusta 1917. Leto I.

Delavčeva pravica v vojni.

V nedeljski in torkovi številki našega lista smo poročali o nezaslišanih obsodbah dveh praških kovinarjev, obsodbah, ki se vredno pridružujeta obsodbam „veleizdajalcev“, o katerih smo tudi že poročali. „Pravico“ dele v Avstriji med vojno na tak način, da obliva človeka po vsem telesu kurja polt. O obsodbi pred praškim divizijskim sodiščem, piše dunajska „Arbeiter Zeitung“ sledeče:

Delavec Jožef Plavec, je zaposlen v Ringhofferjevem obratu v Pragi; a on ne dela. Oficir, ki ima inspekcijo opazi to in ga vpraša, zakaj ne dela. Delavec odgovori, da je lačen, da je pre slab, da ne more delati. Oficir ukaže, ne da kaj odgovori na delavčevo opravičilo, naj ga aretirajo. Praško domobransko divizijsko sodišče obsodi delavca na tri leta težke poostrene ječe. To je delavčeva pravica v vojni!

Ta primer osvetljuje vso brezpravnost delavcev v obratih, ki so pod vojno dajanje, na način, da široko odpremo oči videč, kaj smo doslej prepašali in dopuščali. Pred vsem vidimo zopet enkrat bistvo te vojaške justice, ki noče maščevati zla; temveč hoče prestrašiti. V tovarni je bila izbruhnila 2. avgusta stavka in 7. avgusta je stavkalo štiri tisoč delavcev. 8. avgusta ob treh zjutraj so šle vojaške patrulje po stanovanjih stavkajočih delavcev in vzele s seboj približno 300 kovačev in jih odvedle v tovarno. Tam so izročili delavce lajtnantu Kasparju, ki jih je izročil delovodji Dworaku. Ves ta potek kaže, kako cenijo sedaj dostojanstvo delavskega človeka. Zaradi udeležbe pri stavki je bil Plavec obtožen in obsojen. Ali prav tako kakor so obtožili in obsodili njega, prav tako bi bili morali obtožiti in obsoditi vse stavkajoče. Štiritisoch delavcev pa seveda ni mogoče zapreti, saj ti jih potem ne imeli in delovne sile tolikih ljudi ni mogoče po-

grešati. Ali ker Plavec ni delal, ko so ga prignali v tovarno — le da to nedelo ni upor, temveč le kršitev subordinacije — tedaj so ga obtožili, ker so ga imeli že v krempljih zaradi stavke, zaradi katere vsi drugi udeleženci niso bili obtoženi! Nad enim se maščujejo, ker vseh ostalih ni mogoče obtožiti! In to naj bo pravica!!

Premotimo še pravni stvarni položaj. Ona stavka, ki je imela svoj izvir in vzrok v težkočah s prehrano, naj bo upor. Upor (§ 159 vojaškega kazenskega zakonika) za greše oni, ki ali v skupnosti z drugimi se upro proti obstoječemu vojaškemu službenemu redu, proti svojim višjim ali njihovim poveljem ali se za to dogovore; ali če store posamezni uporna dejanja ali izzivajo s sodelovanjem drugih taka dejanja. Kje je torej v tem, da ni prišel Plavec k delu — ker to je stvarna vsebina, resnično dejanje tega, kar se imenuje tukaj stavka — upor? Niti en znak pojma upor ni v vsem tem. Delavci se niso „uprli“, nimajo nobenega opravka z „obstoječim vojaškim službenim redom“, niso se dogovorili kot vojaki proti svojim višjim; povelj ni bilo nobenih, katerih naj bi ne izpolnili. Naravnost nekaj groznega je, da napravljajo stvar, ki je izšla iz posebnega delovnega razmerja za upor vojakov. Delavca so kaznovali potem tudi še zaradi kršitve subordinacije. Kršitev subordinacije zakrivi po § 145 vojaškega kazenskega zakonika oni, ki odreče dolžno pokorščino povelju višjega, nanašajočega se na službo ali če namenoma ne izkaže časti, ki gre predstojniku. Delavec je bil vprašan, zakaj ne dela in on je odgovoril na to vprašanje. Kje je v tem povelje, kateremu naj bi odrek delavec pokorščino? Pri razpravi je izpovedal častnik, da ni dal delavcu nikakršnega povelja glede nadaljevanja dela. In vendar je obsodilo divizijsko sodišče delavca tudi zaradi kršitve subordinacije, kajti vprašanje častnikovo je že povelje in delavec ne bi smel odgovorjati, temveč bi bil moral prijeti delati! In če bi ne bil odgovoril, ker bi to

vendar pomenjalo, da prezira izkazovanje časti svojemu predpostavljenu, bi ga bili tudi prav gotovo obtožili zaradi kršitve subordinacije. Tako sodijo v vojaški justici: Povelja manjka, delavec naj si ga izvoha!

Ali kako pridejo delavci do tega, da so podvrženi vojaškemu kazenskemu zakonu? Zakon o vojnih dajetvah pravi: Civilne osebe, ki jih uporabljajo pod vojaškim vodstvom za kako delo, morajo brezpogojno izpolnjevati ukaze glede izpolnjevanja tega dela in so podvržene zaradi kršitve te dolžnosti vojaškemu sodstvu in vojaški disciplinarni oblasti. Ko je bila v parlamentu razprava o tem zakonu, je bilo natančno določeno in tudi sprejeto v vojaško znanstveno literaturo tole: Stroge kazenske določbe za vojaške osebe v drugem delo vojaškega kazenskega zakona (kršitev subordinacije, dezertacija, samopohabljenost itd.) se ne uporabljajo proti delavcem pod vojnodajatvenim zakonom. Enako pravi tudi razglasilni patent vojaškega kazenskega zakona: „Določbam tega zakona o vojaških zločinih in vojaških pogreških so podvržene le one osebe, ki se svedčano zavežejo z vojaško službeno prisego, da izpolnjujejo posebne dolžnosti vojaškega stanu.“ Ali delavci pod vojnodajatvenim zakonom so in ostanejo civilne osebe, nimajo nobenih posebnih dolžnosti napram vojaški službi in ne izvrše nobene vojaške službene prisage, torej tudi ne morejo kršiti nobenih „posebnih vojaških in stanovskih dolžnosti.“ Tukaj začnemo sedaj nov odstavek o delavčevi pravici v vojni: Delavce pod vojnodajatvenim zakonom pri Ringhofferju so izpremenili v vojake. In povsem enostavno: 8. junija so morali priseči na vojne določbe! Razsodba praškega vojnega sodišča trdi sicer, da se je „izvršila zaprisega glasom zakona o vojnih dajetvah“, nasprotno je pa resnica, da v vsem zakonu o vojnih dajetvah tudi ena beseda ne daje možnosti za tako „zaprisego.“ Ravno nasprotno. Ta zakon označuje delavce pod vojnodajatvenim zakonom za civilne

LISTEK.

L. Andrejev:

Smeh.

Ob pol sedmih sem bil uverjen, da pride, in bil sem drzno vesel. Moj plašč je bil zapet le na eno gornjo ključico in mrzel veter ga je napenjal, toda mraza nisem čutil. Moja glava je bila ponosno nagnjena nazaj, in dijaška čepica je sedela docela na tilniku; moje oči so izražale napram možem, ki sem jih srečaval pokroviteljstvo in držnost, napram ženskam — izzivanje in laskanje: čeprav sem že štiri dni ljubil edino le njo, sem bil vendar tako mlad in moje srce je bilo tako bogato, da nisem mogel ostati povsem ravnodušen k drugim ženskam. In moji koraki so bili urni, smeli in lahki.

Ob tridesetih na sedem je bil moj plašč — apert na dva gumba, in gledal sem le še

na ženske, a brez izzivanja in laskanja, preje z nevoljo. Potreboval sem le eno žensko — ostale bi bil lahko vzel vrag; motile so me samo in dajale s svojo dozdnevno sličnostjo z njo mojim kretnjam negotovost in rezko nesnanovitnost.

Pet minut pred sedmo mi je postalo vroče.

Dve minuti pred sedmo mi je postalo mraz.

Točno ob sedmih sem se prepričal, da ne pride.

Ob pol devetih sem se imel za najbednejše bitje na svetu. Moj plašč je bil zapet na vse gumbе, ovrtnik dvignjen in čepica potisnjena na posinjeli nos; lasje na sencih, brki in trepalnice so bile bele od inja, zobje so šklepotali. Po leni hoji in skrivljenem hrbtu bi se dalo sklepati, da sem se dovolj čil starček, ki se vrača od obiska v ubožnico.

In vse to je napravila — ona! O, črt... ne, nikakor; morda je niso pustili, ali je bolna, ali je umrla. Umrla! — a jaz se rogam.

II.

— Tam je danes tudi Evgenija Nikolajevna, — rekel mi je tovariš, dijak, ne da bi pri tem mislil na kaj drugega; vsaj ni mogel vedeti, da sem čakal Evgenijo Nikolajevno v mrazu od sedmih do pol devetih.

— Glej no! — sem odgovoril globokomiseln, a v duši sem zaklel: o, črt...

Tam — to je na večeru pri Polozovih. Polozovi — to so ljudje, pri katerih nisem še bil nikoli. Toda danes bom tam.

— Signori! — zaklical sem veselo. — Danes je božič; danes se vse veseli — veselili se bomo tudi mi.

— Pa kako? — odzval se je nekdo žalostno.

— In kje? — pristavil je drugi.

— Nakitimo se in se bomo vozili potem po vseh večerih — sem odločil jaz.

In ti brezčutni ljudje so res postali veseli. Kričali so, skakali in peli. Zahvaljevali so se mi in preštevali gotovi denar. Čez pol ure smo zbirali po mestu vse osamele

osebe. Od kje si jemljejo torej pravico, da izpreminjajo delavce v vojake in jih postavljajo pod kazenske določbe, ki jih zakon o vojni tlaki naravnost izključuje?

Zdi se nam, da je že skrajni čas, da prenehajo s takim ravnanjem delavcev, ki so v vojnih obratih in o katerem prihajajo pritožbe že ves čas vojne. Naj se vendar že izpametujejo toliko, da spoznajo, da delavec, ki varuje svoje pravice, ni zločinec, ki se ga sme pošiljati v triletno težko ječo. In ravno tako je že skrajni čas, da se delavstvo v polni meri zaveda tega, kako teptajo njegovo človeško dostojanstvo. Socialno demokratična frakcija bo morala izpregovoriti resno besedo z vojaškimi ministri.

Troelstra o stockholmski konferenci.

Stockholmski poročevalec lista „Allgemeen Handelsblad“ je imel 18. avgusta razgovor z vodjo socialistične delavske stranke na Nizozemskem, sodr. Troelstrem. Najboljši dokaz — je dejal Troelstra — za veliki politični pomen, ki ga polagoma pridobiva stockholmska konferenca, je dejstvo, da se proti tej konferenci ustvarja četverozveza, obstoječa iz Anglije, Francije, Italije in Združenih držav.

Dognalo se je, da je pismo Kerenjskega, na katero se je skliceval Lloyd George, bilo naravnost odklonilno odgovor na vprašanje, ne bi-li tudi Rusija hotela pristopiti zvezi proti stockholmski konferenci. Iz natančnejših poročil ruske vlade je jasno, da se njeno stališče napram stockholmski konferenci ni premenilo. Konferenca se ni nikdar označevala kot kaj drugega, nego kot strankarska zadeva internacionale, započeta od švedskih, norveških, danskih in nizozemskih socialnih demokratov. Ni treba še le izrecno poudarjati, da ni to nikaka vladna zadeva. Velika sreča je, da Henderson ni šel v nastavljeno past.

Od različnih strani se je dejstvo, da so se vlade ententnih držav branile izdati potne liste za Stockholm, označilo kot velika politična napaka. Celo znani prijatelj entente Branting je rekel, da so ententne vlade s tem vzbudile sum, da se boje razprav o mirovni pogodbi. Postopanje teh vlad se pač slabo vjemajo z načeli svobode in demokracije, za katera načela se baje vendar potegujejo. Troelstra je izjavil nadalje, da s tem pač neče reči, da so vlade centralnih držav prave prijateljice svobode in demokracije. Razlika v stališču obeh vojujočih se strank se da po njegovem mnenju tolmačiti pač le iz različnosti vojnih ciljev, za katere se ti stranki ogrevata. Gotovo je, da vlade centralnih držav v gotovem smislu

podpirajo stremljenje ruskih, skandinavskih in nizozemskih socialistov za pospeševanje bodočega miru s sporazumljenjem, dočim vlade četverozvezne države, izvzemši Rusije, zavzemajo strogo odklonilno stališče ter se stockholmske konference očitno še bolj boje kakor sesula svete alijance v svojih deželah, kar pa bo neizogibna posledica njihovega odklonilnega stališča. To očitno nasprotje se ne da drugače tolmačiti, kakor da so centralne države mnenja, da z nadaljevanjem vojne ne morejo nič več doseči, dočim so četverozvezne države prepričane, da so doslej le izgubile in da morajo dobiček doseči šele z negotovimi vojaškimi zmagami in gospodarskimi prisilnimi sredstvi.

Nemčija nima vojnih ciljev, katerih bi ne mogla doseči na podlagi današnjega položaja s sporazumnim mirom. Že 12. decembra 1916 je izjavila, da je pripravljena stopiti v pogajanja. Sklepati moremo iz tega, da je Nemčija svoje cilje v splošnem uredila na podlagi predvojnih razmer. To bi se torej strinjalo z mirovno resolucijo, kakor jo je sklenil državni zbor. S tem pa ni rečeno, da pri tem morebiti misli tudi na gospodarsko odvisnost Belgije. K pospeševanju sporazumnega miru bi brezdvomno mnogo pripomoglo, če bi nemška vlada oficijozno izjavila, da nikakor ne zasleduje takih ciljev. O teritorialnih aneksijah v pravem smislu besede očitno ni govora. Iz tega dejstva sem od početka sem umeval prijazno stališče, katero zavzemajo centralne države nasproti stockholmski konferenci.

Popolnem drugačno pa je stališče ententnih držav. Ne bom se baval z vprašanjem, v koliko je vzrok vojne nemški imperializem ali imperializem ententnih držav. Če pa premostrimo stališče ententnih držav in njihov vojni program izjavlja Troelstra — je brezdvomno, da v sedanjem stadiju vojne zastopajo agresivni imperializem. Vrnitev zasedenega ozemlja ententne države lahko dosežejo tudi brez vojne, za to je mirovna pripravljenost najsigurnejše in edino sprejemljivo sredstvo. A dokaz za njihove imperialistične načrte so ne samo zloglasni odgovor ententnih vlad na mirovni predlog, marveč tudi mirovni pogoji angleške delavske stranke. Sledi pa to tudi iz tega, kar se je zvedelo o tajnih pogodbah z Rusijo.

Iz vsega tega sledi jasno, da hočejo ententne vlade nadaljevati vojno, da deloma v Evropi, še v večji meri pa v Aziji spodkopljajo politično integriteto in gospodarsko možnost razvoja centralnih držav, svoj lasten političen vpliv, svoje gospodarsko območje pa povečajo. Če so se ententne države, kar ne trdim pa tudi ne zanikam, početkom vojne nahajale v stanju obrambe, je njihov položaj v tem trenutku odločno agresiven; ker se dosežejo taki cilji le z

nadaljevanjem vojne do skrajnosti, se četverozveza boji naše konference kakor kuge, dočim centralne države popolnoma mirno pričakujejo rezultat našega dela v Stockholmu.

Vsled položaja, kakor so ga ustvarile ententne vlade, je vzplamenel političen boj v vseh deželah entente, boj namenjen ne le proti mirovnim pogajanjem, ampak tudi proti socializmu. Odstopu Hendersonovemu lahko sledi Thomasov odstop. Dane so pa še druge možnosti. V duhu že vidim pasti tudi Lloydja Georgea — Asquith se že pripravlja, da ga vrže — ter kolebati pred političnim šafotom sivo glavo Ribotovo. V taboru meščanskih vlad se pojavijo morebiti še jasnejša znamenja razkrojenja in pogube. Stališče ententnih vlad postaja za ljudi z zdravim razumom vedno manj razumljivo. Na Angleškem nastaja nevarnost, da bo mirovno vprašanje, katerega so hoteli spraviti s sveta, potom splošnih volitev postalo predmet propagande. Na Francoskem se enostavno konfiscira ves tisek socialistične manjšine, kakor da bi se vprašanje moglo na ta način rešiti. V Ameriki, kjer se zbira okolo senatorja Levisa vplivno mirovno gibanje, prepoveduje vlada vse socialistično časopisje in zasleduje na tisoče oseb zaradi njihove mirovne propagande. Tako si krči naša stockholmska konferenca skozi vedno na novo oživljajoči, vedno ostrejši boj pot po vseh deželah. Ta boj pripomore k temu, da prepoji na milijone ljudi z našimi cilji, preden imamo še sami priliko, da dosežemo te cilje na stockholmski konferenci z našimi razpravami.

Politični pregled.

— Državna konferenca v Moskvi. K otvoritvi državne konference so dospeli danes v Moskvo pod vodstvom Kerenjskega ministra notranjih zadev, finančni minister, poljedelski minister in minister za prehrano ter so se nastanili v Kremu. Ob treh popoldne je otvoril Kerenjski konferenco. Pričel je govor z izjavo, da je vlada sklicala meščane velike svobodne države v Moskvo, ne k političnim debatam ali razpravam o strankarskih prepričanjih, marveč da jim odkrito pove resnico o tem, kaj domovina pričakuje in kaj v tem trenutku trpi. Vlada pa je storilo to tudi zaradi tega, da se noben meščan pozneje ne bo mogel izgovarjati, da ni poznal pravega položaja domovine. Kerenjski je nadaljeval: Vsak poskus, izrabiti konferenco za napade na narodno revolucionarno oblast, ki jo predstavlja provizorčna vlada, bi se moral brez usmiljenja z ognjem in mečem zadušiti. Motijo se tisti, ki mislijo, da je prišel trenutek, strmoglaviti revolucionarno oblast z bajonetom, in pazijo naj, kajti naša avtoriteta se opira na neomajno zaupanje ljudstva

dijake, ki so se dolgočasili, in ko se nas je nabralo deset veselo poskakujočih vrst, smo se peljali v brivnico, ki je bila ob enem zaloga kostumov, in jo napolnili z mrazom, z mladostjo in s smehom.

Hotel sem imeti nekaj mračnega, lepega, s polsenco vzvišene bolesi, in poprosil sem:

— Dajte mi kostum španskega plemiča.

Najbrže je bil to zelo dolg plemič, kajti v njegovi obleki sem se skrilo do cela in se čutil tako popolnoma osamljenega, kakor v veliki in brezljudni dvorani. Ko sem prišel iz kostuma, sem poprosil za kaj drugega.

— Hočete li clowna? Pisanega s kraguljčki.

Clowna! — kriknili sem prezirljivo.

— Torej bandita. Takšenle klobuk in kindžal.

Kindžal! — to je ustrezalo mojim nameram. Toda žal, bandit, katerega obleko so mi dali, je komaj dosegel polnoletje.

Najbolj verjetno je bilo, da je bil to pokvarjen, kakih osem let star fantalin. Njegov klobuček ni pokril niti mojega tilnika, a iz baržunastih hlač so me morali izvleči, kakor iz pasti. Paž ni pristojal — bil je v lisah, kakor tiger. Menih je bil luknjast.

— Kaj pa ti? Pozno je! — priganjali so me že oblečeni tovariši. Ostal je le še eden kostum — odličnega Kitajca.

— Dajte Kitajca! — sem mahnil z roko, in dali so mi Kitajca. To je bilo, vrag si ga vedi, kaj! Ne govorim o samem kostumu. Preidem molče idiotske barvaste čevlje, ki so mi bili premajhni, da sem jih mogel obuti samo na pol, med tem ko so v svojem ostalem, najbolj bistvenem delu štrleli kvišku kot dva neumljiva pridatka na obeh straneh noge. Zamolčim tudi rožnato cunj, ki je pokrivala mojo glavo kakor vlasulja in bila privezana z nitmi k ušesom, vsled česar so se tudi slednja dvignila in stala, kakor pri netopirju.

— Toda maska!

To je bila, če se sme tako izraziti, abstraktna fiziognomija. Imela je nos, oči in usta, in vse to pravilno, na svojem mestu, toda v njej ni bilo nič človeškega. Celo v grobu ne more biti človek tako miren. Izražala ni niti žalosti, niti veselja, niti začudenja — izražala ni odločno ničesar. Gledala je na vas naravnost in mirno — in nevzdržen smeh vas je obvladal. Moji tovariši so se valjali od smeha po divanih, brez moči padali na stole in mahali z rokami. To bo najoriginalnejša maska, — so govorili. Malo ne da nisem plakal, toda ko sem pogledal v zrcalo, obvladal je tudi mene smeh. Da, to bode najoriginalnejša maska.

— V nobenem slučaju ne snemati mask, so se dogovarjali tovariši po poti. — Dajmo si besedo.

— Velja! Velja! ...

(Konec prih.)

in na milijone vojakov, ki nas branijo proti nemški invaziji. Kerenski je nadalje izjavil: Provizorična vlada je prepričana, da bo vsak izmed vas, ki ste prišli sem, pozabil vse, samo ne na svojo dolžnost napram domovini in revoluciji. Vlada misli, da mora povedati resnico, in da to resnico lahko slišijo ne samo naši prijatelji, nego tudi naši sovražniki — oni, ki razbijajo naše čete, kakor tudi oni med nami, ki preže na trenotek, da dvignejo roko ter planejo na svobodni ruski narod. Ponavljam: Ničesar vam ne prikrijemo, kajti po revoluciji smo prišli prvič sem, da odkrito z vami govorimo in vam povemo, kako neizmerna in velika je odgovornost, ki smo si jo naložili kljub vsem udarcem, katere moramo prenašati. Meščani! Država je v smrtni nevarnosti. Ne bom govoril o tem, kajti vsak izmed vas to čuti. Veste pa tudi vsi, da zahteva vprašanje, čigar razrešitev je vaša naloga, namreč boj proti mogočnemu, nespravljamu in dobro organiziranemu sovražniku, velike žrtve samozatajevanja, domovinske ljubezni in pozabljenja notranjih prepričkov. Žal, da nočejo delati vsi, ki bi mogli, položiti žrtev na oltar vsled vojne ruinirane domovine in poslabšujejo na ta način z vsakim dnevom kritični položaj države. V političnem življenju je ta proces desorganizacije še hujši, ker zapeljuje celo gotove narodnosti k temu, da ne iščejo svojega blaga v zvezi z materno deželo, ampak v separatističnih aspiracijah. In končno je prišla še velika nesreča na fronti, kjer so se ruske čete umaknile pozabivši svojo dolžnost napram domovini, ne da bi bile potegnile meč, ter so na ta način skovale za ves narod nove verige despotizma. Padli smo tako globoko, ker se nismo mogli osvoboditi nesrečnega gospodstva starega režima, katerega smo sicer sovražili, kateremu pa smo se pokoravali, ker smo se ga bali. Tudi sedaj, ko se oblast opira na svobodo in ne na bajonete, prenašamo vendar podedovano nezaupnost na novo oblast. Tako se obračajo sedaj tisti, ki so se prej tresli pred avtokratično vlado, sedaj drzno z oboroženo roko proti oblasti, a naj vedo, da ima naša potrpežljivost svoje meje, in tisti, ki te meje prekoračijo, nalete na moč, ki jih bo spominjala na čas carizma. Mi bomo nespravljalivi, ker smo prepričani, da le najvišja oblast zagotovi in ohrani blagor domovine. In zato bomo vsak poskus, izrabiti narodno nesrečo Rusije, zatrti z vso silo, in naj se mi pošiljajo kakoršnikoli ultimati, znal jih bom pokoriti najvišji oblasti in meni kot njenemu poglavarju. Kerenski je govoril nadalje o ruski vojski, ki je bila v času starega režima telo z lončenimi nogami in skoraj brez glave, ter naglašal žrtve samozatajevanja, ki jih doprinesajo častniki boreč se do skrajnosti proti anarhiji in desorganizaciji v armadi. Govornik vpraša državno konferenco je-li zaupa vladi, ki hoče zagotoviti srečo domovini, ali pa hoče še nadalje nuditi svetu žalostno sliko razpada. Kerenski opozarja na odklonitev predloga za separatni mir in na nov podoben poskus, ki je bil namerjen proti našim zaveznikom, ki pa je bil z ogorčenjem odklonjen. Govornik izjavlja zaveznikom: to je edini odgovor, katerega od njih pričakujemo. (Skupščina pozdravlja z živahnim ploskanjem navzoče zastopnike zaveznikov). Romunom je govornik obljubil rusko gostoljubnost, če bi bili prisiljeni, začasno zapustiti svojo domovino. Razpravljal je potem o narodnem vprašanju ter izjavil, da bo provizorična vlada svoje obljube izpolnila. Kerenski razpravlja potem o finskem vprašanju ter potrdi, da bo vlada zopetno otvoritev razpuščenega deželne zboru s silo preprečila. Izrazil je upanje, da bo vsa dežela odobrvala sklep vlade. Vlada bo branila armado proti razdirajočim vplivom, proti maksimalistom, ter vsak poskus teh ljudi, da izpodkopljejo disciplino, energično zavrnila. Da se popravi globoka

desorganizacija, se morajo zapostaviti vsi osebni in strankarski interesi. Državna konferenca je govor Kerenskega živahno odobrvala. Govorili so nadalje minister notranjih zadev Aksentijev, minister za trgovino in industrijo Prokopovič, ki je med drugim omenjal, da je bila Rusija vsled vojne odrezana od svetovnega trga in da je to vzrok velikega pomanjkanja živeža. Tudi splošna industrijska produktivnost dežele se je znatno skršila. Finančni minister Nekrasov je pojasnil državne finance. Župan moskovski, Rudnev, je pozdravil konferenco v imenu Moskve ter izjavil, da prebivalstvo stare prestolnice ne more biti solidarno z anarhično manjšino, ki hoče s stavko zmanjšati pomen državne konference. Seja se je potem zaključila. Prihodnja seja v ponedeljek. Dan pred sestankom konference je razglasil župan ter isto tako tudi socialno revolucionarna in socialno demokratična stranka poziv občinstvu ter delavcem in vojakom, s katerim se pozivlje, naj ostane mirno ter naj omogoči državni konferenci nemoteno delo v blagor domovine. Vkljub temu so maksimalistični socialisti in svet strokovnih organizacij, ki so bili sklenili protestno demonstracijo proti konferenci, povzročili v Moskvi delno stavko. Mnogo tovarn in delavnic počiva. Promet cestne železnice je ustavljen. Skoraj vsi hoteli so zaprti. Maksimalisti so ukrenili primerne korake, da postane stavka splošna. Položaj je zato praveren. „Novoja Vremja“ pozdravlja moskovsko konferenco kot zadnje upanje za rešitev države. List naslika obupno sliko položaja. Pokazuje na resne dogodke na fronti pri Rigi, na upor na Finskem in na izjavo Winuičenka, da so v ukrajinski Radi štirje, Nemčiji prijazni člani.

— **Novo avstrijsko ministrstvo.** Priprave za sestavo novega definitivnega uradniškega kabineta pod predsedstvom dr. viteza Seidlerja so toliko napredovale, da je imenovanja novih ministrov pričakovati še tekom tega tedna.

— **Združitev Galicije s kongresno Poljsko.** „Gazeta Narodova“ poroča, da je prinesel minister za zunanje zadeve grof Czernin odločitev o bodoči usodi Poljske s seboj iz Berlina. Centralni državni namestniki napraviti iz Galicije in kongresne Poljske pod vlado avstrijskega cesarja tretjo državo, ki naj tvori poleg Avstrije in Ogrske tema dvema enako državno enoto.

— **Glavni odbor „rajstaga“.** Vse stranke so v glavnem odboru stavile predlog za odpravo politične cenzure in socialni demokratije predlog za odpravo izjemnega stanja. Glavni odbor se je baval zaupno z vprašanji uprave v zasedenem ozemlju.

— **Dr. Krek in dr. Korošec odpotujeta v kratkem v Sarajevo,** da pojasnita nasprotnikom jugoslovanske deklaracije stališče Jugoslovanskega kluba. Kakor smo že poročali so bosanski mohamedanci nasprotni ujedinenju Jugoslovancov in zahtevajo le avtonomijo za Bosno in Hercegovino.

— **O „svobodni komisiji pri kancelarju“** piše berlinski „Vorwärts“: „Svobodna komisija“ se imenuje sedaj to, kar so imenovali prej „državni svet“, „odsek sedmerice“ ali kakorkoli že in, tako je vsaj vprašanje imenovanja srečno rešeno. Sedaj vemo, kako se imenuje, ali ne vemo kaj je! Mogoče embrio nove vladne oblike, mogoče smešen stvar, mogoče le mehur, ki se razpoči takoj, ali na noben način nekaj, kar lahko ostane.“ „Vorwärts“ se ostro obrača proti temu, da nima ta komisija pravice sklepanja, temveč le posvetovalen glas in jej želi uspešno delovanje in — skorajšnji konec. — Čudno se nam zdi, da nastopa glasilo večine tako omaleževalno proti tej komisiji, ko je vendar poslala večina dva zastopnika vanjo.

— **Proces proti bivšemu ruskemu vojnemu ministru Suhomlinovu** je pričel v Petrogradu. Suhomlinov je obtožen vele-

izdaje, poneverjenja in zlorabe zaupanja. Njegova žena je obtožena sokrivde. Obtožnica obsega nad 100 strani. Suhomlinov in soproga sta izjavila, da nista kriva. Prič bo nad 200. Razprave so javne. General Januškevč izpove kot priča, kako slabo je bila preskrbljena ruska armada z municijo in s puškami. Na vse pozive, naj se pošlje municija, je odgovarjal Suhomlinov s pomirjevalnimi obljubami. Vojaki so umirali kar v masah ali pa so zbežali, ker jim je bilo fizično nemogoče, da se upirajo sovražniku. Nemci, ki so vedeli, da nimajo Rusi streliva, so pripeljali svojo artiljerijo tik pred ruske postojanke in obstreljevali ruske čete iz najbližje bližine. Seveda je bil učinek strahoten. Na to izjavo je odgovoril Suhomlinov, da se je pripravljala Nemčija štiri-deset le na vojno, med tem ko ni bila Rusija skoraj nič pripravljena.

— **Grška je vpovlicala 12 letnikov rezervistov.**

Dnevne beležke.

— **Sodstvo za civilne osebe.** Z Dunaja poročajo: S sklepom poslanske zbornice z dne 6. julija 1917 so izgubile cesarske naredbe o vojaškem sodstvu svojo veljavo. S tem vprašanjem se je baval najvišji sodni dvor in se pridružil mnenju najvišjega domobranskega sodišča, da so pristojna zopet civilna sodišča za one kazenske preiskave, ki so jih imela doslej vojaška sodišča na podlagi naredb z dne 25. julija in 4. novembra 1914 proti civilnim osebam. Torej je nedopustno, če vojaška sodišča še nadalje sodijo civilne osebe. Le za one primere, kjer je vojaško sodišče že izreklo sodbo, ki pa še ni pravomočna, ne velja ta razsodba najvišjega sodnega dvora.

— **Preskrba s premogom.** Vojnogospodarski odsek državnega zbora je imel v ponedeljek sejo, na kateri je razpravljal o preskrbi s premogom. Značilno je, kar je dejal voditelj ministrstva za javna dela vitez Homann. Poudarjal je, da so rudarji tako slabo prehranjeni, da so tako utrujeni od dela, da pada produkcija premoga. Končno je dejal vitez Homann: „Nimamo nobenega vzroka, da bi bili optimisti, ali tudi pretirane skrbi niso utemeljene, ker vendar sami produciramo premog. Če bo potrebno, bomo prišli z odredbami, ki sicer ne bodo prijetne, ki pa nas obvarujejo pred najhujšim. V čeških severozapadnih revirjih smo obrat izpopolnili tako, da pričakujemo za 300 tisoč ton povišano produkcijo. Poleg odredb za povišanje produkcije in za uvoz so organizatorične odredbe najvažnejše. Tudi vnaprej bomo morali zagotoviti v prvi vrsti premog za promet in vojne industrije. A tudi one množine premoga zagotovimo, ki so potrebne za prebivalstvo in za aprovizacijske obrate. V te namene določimo poseben kontingent.“ Vitez Homann je razpravljal potem še o odredbah za varčevanje s premogom in o razdelitvi premoga. Razprave odseka se še nadaljujejo. — Vse kaže, da ne bomo pozimi le stradali, temveč tudi zmrzovali, ker se avstrijska vlada še v treh vojnih letih ni naučila, da so organizacije le tedaj koristne, če pridejo o pravem času.

— **Zamujena prilika.** Šentjanski premogokop je že skoraj eno leto na prodaj. Ko je bila dražba premogokopa, že pred davnimi meseci, je opozoril sodrug Anton Kristan ljubljanskega župana na to, naj kupi mestna občina premogokop. Njegov opomin je ostal brezuspešen. Takrat bi bila dobila občina za primeroma nizko ceno premogokop, danes je že prepozno, ker je za bodočo dražbo šentjanskega premogokopa priglasi-šenih že toliko interesentov — ki so pripravljeni na silno visoke vsote — da občina ne bi mogla konkurirati z njimi. Do danes bi bil lahko premogokop že tako prenovljen, da bi bilo dovelj premoga v zimskem času

ne le za mestna podjetja, temveč za vso Ljubljano. Veliko neodpušljivo napako je napravila mestna občina ljubljanska, ker ni kupila šentjanskega premogokopa.

— **Paradižniki.** Mestna aprovizacija ljubljanska prodaja od danes dalje na trgu paradižnike.

— **Strankin zbor socialno demokratične stranke v rajhu** bo v nedeljo 14. okt. v Würzburgu. Na dnevnem redu so poročila strankinega vodstva, kontrolne komisije in državnozbornske frakcije. Četrta točka je: Bliznje naloge stranke. Končno so še volitve strankinega vodstva in kontrolne komisije.

Aprovizacija.

Razdelitev mesa na rdeče izkaznice A in na rumene izkaznice A. Mestna aprovizacija bo razdeljevala v sredo, dne 29. avgusta popoldne meso strankam, ki imajo rdeče izkaznice s črko A in rumene izkaznice s črko A. Na vrsto pridejo vse od pol 2. do pol 3. Rodbinske izkaznice je treba prinesiti s seboj.

Meso na rumene izkaznice B. V sredo, dne 29. avgusta, popoldne prejmejo meso stranke, ki imajo rumene izkaznice, znanimovane s črko B. Na vrsto pridejo od pol 3. do 3. št. 1 do 200, od 3. do pol 4. št. 201 do 400, od pol 4. do 4. št. 401 do 600, od 4. do pol 5. št. 601 do 800, od pol 5. do 5. št. 801 do 1000, od 5. do pol 6. št. 1001 do 1200, od pol 6. do 6. št. 1201 do 1400, od 6. do pol 7. št. 1400 do konca. Rodbinske izkaznice je treba prinesiti s seboj.

Enajsta soška bitka.

Avstrijsko uradno poročilo z dne 27. avgusta: Enajsta soška bitka traja dalje. Sovražnikovi napadi so veljali zopet našim četam na visoki planoti Banjšica-Sv. Duh in severno od Gorice. Bitka se je vršila vzhodno od Avč, kjer so se Štajerci 47. polka, Dalmatinci 37. strelskega polka in druge čete posebno uspešno borile, ter na gori Sv. Gabrijela z veliko srditostjo in trdovratnostjo. Hrabri branitelji so odbili vse napade. Na kraški visoki planoti so bili le spopadi poljskih patrulj. Trije italijanski letalci so bili sestreljeni. — Večerno poročilo se glasi: Italijanski napadi na visoki planoti Banjšica-Sv. Duh trajajo z nezmanjšano ljutostjo. Sovražnik je bil odbit. Tudi sovražni napadi na goro Sv. Gabrijela so ostali brezuspešni.

Položaj se na soški fronti v zadnjih dveh dneh sploh ni premenil. Glavni boji se vrše za goro Sv. Gabrijela. Italijani se v svoji novi črti ne morejo čutiti varne, dokler jih trajno ogrožajo močne naše pozicije na gori Sv. Gabrijela. Zato zastavljajo vse moči, da se polaste teh naših pozicij. Ojačili so v tem odseku svoje čete s številnimi močnimi oddelki. Sv. Gabrijel je sedaj severni steber na jugu od Fajtovega hriba zastraženih avstrijskih pozicij v vipavski dolini.

Sedanja soška bitka se razlikuje od gosedanjih ne le vsled tega, ker se je število laških bojnih čet izredno povečalo, ampak tudi s tem, da so se tehnična bojna sredstva sovražnika zelo znatno pomnožila. Od nekega artiljerijskega opazovališča se opaza ob izlivu Soče angleški monitor, ki je streljal na Trst iz daljave 25 km. Blizu tam so vzdani ogromni francoski topovi, ki pogosto posezajo v sedanje boje. Cadorna je nedavno poročal, da ima proti naši fronti na razpolago 218 letal. To število se je sedaj s francoskimi letali znatno zvišalo. Laški letalci obletavajo naše črte ter mečejo bombe zlasti na ona mesta, kjer se nahaja kako poveljstvo. Tudi število sovražnih avtomobilov je v sedanjih ofenziv-

zelo obilni. Rabijo jih zlasti za hitro premikanje bojnih čet.

Iz vojnoporočevalskega stana se poroča dne 27. avgusta: Gora Sv. Gabrijela je bila včeraj zopet žarišče srditih sovražnih napadov. Naši hrabri branitelji so odbili deloma v bližinskem boju, 15 sovražnih navalov. 230 vjetnikov je ostalo v naših rokah. Danes je Sv. Gabrijel v težkem ognju topov in minometov. Do opoldne ni bilo infanterijskega napada. Tudi pri Avčah smo zavrnili 8 ljutih napadov. Na kraški planoti ni bilo posebnih bojev.

Italijansko uradno poročilo z dne 26. avgusta: Soška bitka se je pričela kazati v svoji velikanski obsežnosti. Operacije, ki so se razvijale v severovzhodni smeri od Gorice od 19. t. m. dalje, se lahko kratko opišejo sledeče: Hrabre čete druge armade so v sovražnem ognju zgradile ponoči 14 mostov in so prekorale ponoči 19. avgusta Sočo. Napadle so nato Banjsko visoko planoto in odločno prodirale proti boji črti Jelenik-Vrh. Obrnile so se nato proti trem sovražnim zveznim črtam Semerja, Kobilka in Madonija. V zvezi z opisanimi so napadle istočasno druge sile in te črte od spredaj in jih prebile, dale se je sovražnik trdovratno branil. Posledice te drzne operacije: padec Sv. Gore. Čete druge armade prodirajo zdaj proti vzhodnem robu Banjske visoke planote in pade sovražnika, ki se z močnimi oddelki strojnih pušk in z lahкими topovi zelo živahno brani.

Na Krasu je včeraj bitka trenutno počivala. Z malimi prodiranji smo popravljali in utrjevali postojanke, ki smo jih bili osvojili. V zbirališča so privedli do zdaj ujetnikov 600 častnikov in 23.000 mož. Topov smo zaplenili 75, med njimi sta dva 30,5 cm možnarja in veliko topov srednjega kalibra. Zaplenili smo dalje veliko metalcev min in strojnih pušk, vsakovrstno blago, več tovornih avtomobilov, ki so prevažali strelivo. Velikanske težave, s katerimi je zvezana preskrba naših čet v pokrajini brez cest, smo deloma premagali, ker smo se polastili velikih zalog živil, ki jih je popustil sovražnik, ker se je moral umakniti.

Vojna.

AVSTRIJSKO VOJNO POROČILO.

Dunaj 28. avgusta. (Kor. urad.) Uradno se razglasa:

VZHODNO BOJIŠČE.

Pri Soveji smo morali včeraj zavojevano višino zaradi velike premoči sovražnika zopet popustiti. Pri armadi generalobersta Kitekera so avstroogrski in nemški polki iztrgali Rusom po ljutem boju vas Rojan in pozicijo na višini Dolžok. Vjeli smo čez 1000 Rusov ter vplenili 6 topov in mnogo strojnih pušk.

ITALIJANSKO BOJIŠČE.

Z novimi četami ojačen, je sovražnik na višini Banjšica-Sv. Duh zastavil vse sile, da razširi početkom enajste soške bitke z velikimi žrtvami zavojevano ozemlje. Skoraj v vseh delih fronte je sovražnik srdito navalil na naše čete. V srditih bojih z ročnimi granatami in z bajonetom se je merila v desetdnevni bitki nezlomljena odporna moč naših čet z italijansko premočjo. Junaški branitelji so ostali na celi črti zmagovalci.

Vzhodno Gorice se je ponesrečil italijanski z znatnimi silami izvršeni sunek. V ozemlju stilfskega prelaza smo dosegli vkljub velikim terenskim težkočam lep uspeh. Cesarski strelci so v visokem snegu in ledu zajeli sovražno postojanko; vjeli so italijanska častnika in 20 alpinov ter vplenili eno strojno puško in en minomet. Sef generalnega štaba.

NEMŠKO VOJNO POROČILO.

Berlin, 28. avgusta. (Kor. urad.) Wolffov urad poroča:

Veliki glavni stan.

ZAPADNO BOJIŠČE.

Armadska skupina prestol.

Ruprehta Bavarskega.

Na Flandrskem se je izjalovil ranj zjutraj na cesti Ypern-Menin močan angleški napad z izgubami za Angleže. Popoldne je pričel sunkoma najmočnejši bobnajoči ogenj proti bojni zoni med Langhemarckom in železnico Roulers-Ypern. Kmalu nato je zajurila na tej fronti angleška infanterija, podpirana od mnogoštevilnih oklopnih avtomobilov in nizko poletavajočih letal. V vztrajni obrambi so zavrnile naše čete sovražnika, ki je z močnimi rezervami hotel ojačiti svoj napad. Na večer je bil še en močni, strnjen napad na isto fronto, podpiran s silnim ognjem. Uspeh bojev, trajajočih pozno v noč, je, da so obdržali napadalci neznatno zaseko severovzhodno od Frenzenberga, vse ostale postojanke so trdno v naših rokah. Angleži so doživeli krvav poraz. Izvrstno za držanje vrtimberskih čet in uničujoči učinek našega artiljerijskega ognja sta priborila uspeh dneva. — Zapadno od Le Cateleta so se izjalovili francoski sunki pred našimi črtami.

Armadska skupina nemškega cesarjeviča.

Na zapadu ob Chemin des Dames so poizkušali prodirati Francozi na oboji Allémant-Lancy v polkovi širini. Zavrnili smo jih z ognjem. Južno od Courtreona in južnovzhodno od Ailleja se je izvršil naš sunek uspešno. — Pred Verdonom je bilo čez dan le manjše bojno delovanje, ko so bili končani jutranji boji, s katerimi so zopet vzeli vas Beaumont. Tam zajeti vjetniki so bili od 3 francoskih divizij. Zvečer je zopet močno oživel artiljerijski boj na vzhodnem bregu Moze. Pri brezuspešnih delnih napadih zapadno od ceste Beaumont-Vacheraville smo prizadejali Francozom znatne izgube. V zadnjih dneh je dosegel poročnik Voss svojo 38. zračno zmago.

Armadska fronta generalfeldmaršala von Mackensena.

V nekaterih odsekih živahno artiljerijsko delovanje.

Prevzete gostilne

Podpisana vljudno naznanjam, da sem kupnim potom pridobila

staroznane gostilno z vrtom, salonom ter velikim hlevom za izprego konj v oznikov

,pri Lozariju'

v Rožni ulici šte. 15 v Ljubljani (Sv. Jakobatrg).

katero prevzamem z dnem 1. sept. t. l.

Ob tej priliki se priporočam vsem dosedanjim in novim cenj. gostom tako iz mesta kakor iz dežele, zagotavljajoč jih točne postrežbe v jedi in pristni pijači ter si bodem s tem skušala pridobiti vsestransko zaupanje.

S spoštovanjem

Justina Poženel

gostilničarka.

Naročajte nabitke iz usnja, s tem prihranite podplate. Cena z žeblički za en par za gospode K 1:80, za dame K 1:50, za otroke K 1:20. Zaradi drage poštnine priporočam se naročiti za več parov skupaj. Dobe se pri Peter Kozina & Ko. v Ljubljani.